

PRZEMYSŁ METALOWY
CZASOPISMO TYGODNIOWE
POLSKIEGO ZWIĄZKU
PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH

Rok 10

№ 49.

Warszawa, dn. 5 grudnia 1931 r.

Ogóln. zbioru № 504.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych—Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Krak. Przedmieście 5 m. 7, tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy gr. 50.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

TRZESCIENNIK: Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. — Posiedzenie Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. — Wzrost budżetów państwowych. — Odezwa Naczelnego Komitetu do Spraw Bezrobocia. — Zmiany i uzupełnienia w ustawie o czasie pracy w przemyśle i handlu. — Zmiany i uzupełnienia w ustawie o pracy młodocianych i kobiet. — Konjunktura gospodarcza i stan przemysłu metalowego w październiku 1931 r. — Wiadomości bieżące. — Wiadomości z zagranicy. — Wielkie Piece i Zakłady Ostrowieckie w roku 1930/31. — Ceny. — Patenty.

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
CZŁONKÓW POLSKIEGO ZWIĄZKU
PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

W sobotę dn. 19 grudnia 1931 r. o godz. 17-ej w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie, ul. Traugutta 4, odbędzie się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie członków Związku z następującym porządkiem obrad:

1. Otwarcie Zgromadzenia przez prezesa Rady oraz wybór przewodniczącego i sekretarza.
2. Zatwierdzenie protokołu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dn. 14 czerwca r. b.
3. Krótkie sprawozdanie z działalności w r. 1931.
4. Plan działania na 1932 r.
5. Projekt budżetu na 1932 r.
6. Sprawy bieżące.
7. Zmiana statutu.
8. Wnioski członków, zgłoszone w myśl statutu.

Powyższe Zgromadzenie Walne na podstawie art. 34 Statutu Związku zwołane jest w jednym terminie i będzie prawomocne bez względu na liczbę członków obecnych.

POSIEDZENIE RADY POLSKIEGO ZWIĄZKU
PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

W piątek dn. 18 grudnia r. b. o godzinie 18-ej w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie, ul. Traugutta 4, odbędzie się posiedzenie Rady Związku z następującym porządkiem dziennym:

1. Zatwierdzenie protokołów posiedzeń z dn. 21. IX. i 13. X. r. b.
2. Sprawozdanie dyrekcji z działalności za wrzesień, październik i listopad r. b.
3. Stan finansowy na dzień 1 grudnia 1931 r.

4. Sprawy wnoszone na Nadzwyczajne Zgromadzenie Walne członków Związku w dn. 19 grudnia r. b.

5. Ukonstytuowanie się Rady i Zarządu: wybór prezesa, 3 wiceprezesów i 6 członków Zarządu.

6. Sprawozdanie członków Rady o stanie przemysłu metalowego w oddziałach i grupach zawodowych Związku.

7. Przedstawienie listy członków zalegających w opłacie składek i wniosek Zarządu o zawieszeniu członków zalegających.

8. Zmiana statutu Związku.

9. Sprawy bieżące.

10. Wnioski członków.

Członkowie Rady, którzy nie będą mogli przybyć na powyższe posiedzenie, proszeni są usilnie o zakomunikowanie pisemne informacji odnośnie p. 6, które są podstawą oświadczeń składanych rządowi i wiadomości ogłaszanych w prasie o stanie przemysłu metalowego.

WZROST BUDŻETÓW PAŃSTWOWYCH.

Ekonomista niemiecki Fritz Karl Mann, omawiając w świeżo wydanej rozprawie przemiany, jakie zaszły po wojnie w gospodarce państwowej, podkreśla niezmierny wzrost budżetów państwowych. Gdy przed 1914 r. obciążenie podatkowe na rzecz państwa i samorządów w głównych mocarstwach wahało się w granicach 10—14% dochodu społecznego, obecnie wzrosło do 20—25%. Wyjątek pod tym względem stanowią Stany Zjednoczone Ameryki, gdzie w 1925/26 r. obciążenie podatkowe wynosiło tylko 8% dochodu społecznego, a w 1913/14 r. nawet tylko 6,5%.

Łączne obciążenie z tytułu świadczeń podatkowych i socjalnych w Niemczech wynosiło w 1927/28 r. 28,2%, w 1928/29 r. 27,7% t. j. zgorą 1/4 dochodu społecznego. W planie pięcioletnim Z. S. R. R. obciążenie z tego tytułu waha się od 41,5 do 53,6% dochodu społecznego.

ODEZWA NACZELNEGO KOMITETU DO SPRAW BEZROBOCIA.

Polski Związek Przemysłowców Metalowych otrzymał od Naczelnego Komitetu do Spraw Bezrobocia przy Prezisie Rady Ministrów następującą odezwę:

„Urzędnicy — opierający swój byt na stałym uposażeniu — stanowią dziś tę część społeczeństwa, która, choć w skromnych rozmiarach ma jednak zabezpieczone jutro i widmo nędzy jej nie grozi.

Bezrobotni natomiast, którzy wraz z rodzinami stanowią dziś milionowe rzesze, pozbawieni są najskromniejszych warunków egzystencji, nie mając częstokroć ani ciepłej strawy, ani ogniska, ani nawet dachu nad głową.

Dobrze zrozumiany obowiązek społeczny i interes publiczny wymaga, aby dziś każda bez wyjątku jednostka, w jakikolwiek sposób materialnie zabezpieczona, złożyła w miarę możliwości ofiarę ze swych zasobów na rzecz bezrobotnych, przyczyniając się tem do zachowania ich sił i zdrowia do dalszej pracy po przeminięciu klęski gospodarczej.

Walcząc o polepszenie doli bezrobotnych, Naczelny Komitet wzywa sfery urzędnicze do wzięcia udziału w rozpoczętej akcji przez samoopodatkowanie się na jej rzecz.

Najskromniejsze ofiary urzędników będą tu tym wdowim groszem, który pochodząc od licznych ich rzesz, może bardzo silnie zaważyć na całej akcji opieki nad bezrobotnymi, wysoce ją wspomagając.

Dla przykładu przytaczamy normy, jakie zostały ustalone dla składek urzędniczych na Górnym Śląsku:

od doch. mies. poniżej zł 300	dowolne stawki
„ „ „ w wysok. „ 300— 600	0,5%
„ „ „ „ „ 600—1000	1 „
„ „ „ „ „ 1000—2000	2 „
„ „ „ „ „ 2000—3000	3 „
„ „ „ „ „ 3000—4000	4 „
„ „ „ „ „ 4000—5000	5 „
„ „ „ „ „ 5000 i wyżej	6 „

Posiadając wiadomości z różnych okolic kraju, iż w powyższej akcji bierze udział tylko część urzędników, zwracamy się o zapropagowanie jej w tej części społeczeństwa urzędniczego, do której należą członkowie organizacji, reprezentowanej przez W Panów“.

Naczelny Komitet zaznacza, że sprawa jest niezwykle pilna, gdyż akcja pomocy doraźnej jest już w pełnym toku. Zebrane składki winny być przekazywane do Komitetów Wojewódzkich lub Lokalnych do Spraw Bezrobocia.

ZMIANY I UZUPEŁNIENIA W USTAWIE O CZASIE PRACY W PRZEMYSŁE I HANDLU.

W № 101 „Dziennika Ustaw“ z dn. 25 listopada 1931 r. pod poz. 772 ukazała się Ustawa z dn. 7 listopada 1931 r. zmieniająca i uzupełniająca niektóre postanowienia ustawy o czasie pracy w przemyśle i handlu. Treść ustawy jest następująca:

Art. 1. W ustawie z dnia 18 grudnia 1919 roku o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. z 1920 roku № 2, poz. 7) wprowadza się następujące zmiany i uzupełnienia:

1) Punkt d) art. 6 otrzymuje brzmienie następujące:

„W wypadkach, spowodowanych koniecznościami państwowymi lub gospodarczymi, Rada Ministrów może w drodze rozporządzeń, wydawanych na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej, zgłoszony po zasięgnięciu opinii izb przemysłowo-handlowych i izb rzemieślniczych oraz organizacji zawodowych pracowników i pracodawców, zezwalać na przedłużenie lub skrócenie czasu pracy w dniu lub w tygodniu.

Rozporządzenia te będą wydawane na określony przeciąg czasu, nie dłużej niż na 1 rok, i mogą dotyczyć przeszczególnych gałęzi pracy lub kategorii zakładów pracy na obszarze całego Państwa lub na obszarach poszczególnych okręgów administracyjnych“.

2) Art. 18 otrzymuje brzmienie następujące:

„Winni przekroczenia przepisów niniejszej ustawy oraz rozporządzeń, wydanych na jej podstawie, będą karani za pierwszym razem grzywną od 200 zł do 1 000 zł lub aresztem do 3 miesięcy, w razie zaś powtórzenia — aresztem na czas od 2 tygodni do 3 miesięcy. Przepisy o łagodzeniu kar, zawarte w ustawach karnych, nie będą miały zastosowania do przestępstw, przewidzianych w niniejszym artykule w okresie do dnia 31 grudnia 1932 r.

Do orzekania o czynach, przewidzianych w ust. 1 niniejszego artykułu, powołani są obwodowi inspektorzy pracy“.

3) Po art. 18 wprowadza się art. 18-a treści następującej:

„W wypadkach, gdy zakład pracy nie jest zarządzany osobiście przez właściciela, odpowiedzialnym za przestępstwa, wymienione w art. 18, jest kierownik zakładu pracy, wyznaczony stosownie do art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę robotników (Dz. U. R. P. № 35, poz. 324).

Właściciel jest odpowiedzialny narówni z kierownikiem, jeżeli przestępstwo było popełnione za jego wiedzą, bądź gdy właściciel nie dobrał odpowiedniego kierownika.

W wypadkach, gdy właściciel zakładu pracy nie wyznaczył kierownika zakładu pracy, odpowiedzialnym jest właściciel zakładu pracy.

Jeżeli właścicielem zakładu jest osoba prawna, odpowiedzialnymi są te osoby, które powołane są do zawiadywania interesami osoby prawnej.

Przepisy niniejszego artykułu nie uchylają postanowień, dotyczących udziału (współwiny) w przestępstwie“.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, odnośnie zaś do zakładów pracy, podlegających bezpośrednio poszczególnym ministerstwom, porucza się wykonania ustawy właściwemu ministrowi w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

ZMIANY I UZUPEŁNIENIA W USTAWIE O PRACY MŁODOCIANYCH I KOBIEC.

W № 101 „Dziennika Ustaw“ z dn. 25 listopada 1931 r. pod poz. 773 ukazała się Ustawa z dn. 7 listopada 1931 r. zmieniająca i uzupełniająca niektóre postanowienia ustawy o pracy młodocianych i kobiet. Treść ustawy jest następująca:

Art. 1. W ustawie z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet (Dz. U. R. P. № 65-poz. 636) wprowadza się następujące zmiany i uzupełnienia:

1) Po art. 5 wstawia się nowe artykuły 5-a i 5-b treści następującej:

„Art. 5-a. Zatrudnianie młodocianych we wszelkich zakładach pracy, podlegających niniejszej ustawie, jest dozwolone w ilości, nie przekraczającej ustalonego procentowego stosunku do ogółu zatrudnionych dorosłych robotników.

Stosunek ten ustalać będzie dla poszczególnych gałęzi pracy z uwzględnieniem rozmiarów zakładów pracy, po zasięgnięciu opinii izb przemysłowo-handlowych i izb rzemieślniczych oraz organizacji zawodowych pracowników i pracodawców, Minister Pracy i Opieki Społecznej w rozporządzeniach, wydawanych w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu lub z innymi zainteresowanymi ministrami odnośnie do zakładów pracy, bezpośrednio im podlegających. Rozporządzenia takie mogą dotyczyć obszaru całego Państwa lub poszczególnych okręgów administracyjnych.

Art. 5-b. W wypadku zatrudniania młodocianych w liczbie niedozwolonej właściwy inspektor pracy może zarządzić w drodze nakazu, wydanego na podstawie art. 23 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 lipca 1927 r. o inspekcji pracy (Dz. U. R. P. № 67, poz. 590), zmniejszenie liczby zatrudnionych młodocianych do ustalonej normy“.

2) Po art. 7 wprowadza się nowe artykuły 7-a, 7-b treści następującej:

„Art. 7-a. Bezpłatne zatrudnianie młodocianych jest wzbronione. Wzbronione jest również przyjmowanie przez pracodawcę wynagrodzenia za naukę młodocianych.

Wysokość wynagrodzenia młodocianego winna być określona dokładnie w umowie i ujawniona w wykazie, prowadzonym w myśl art. 11 niniejszej ustawy.

Szczegółowe unormowanie postanowień poprzednich ustępów niniejszego artykułu oraz wyjątków od przepisów niniejszej ustawy w stosunku do terminatorów rzemieślniczych, zatrudnionych na podstawie pisemnej umowy o naukę, określą łącznym rozporządzeniem Minister Przemysłu i Handlu oraz Minister Pracy i Opieki Społecznej w wykonaniu art. 116 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowem.

Art. 7-b. Umowa, zawarta z młodocianym z naruszeniem postanowień artykułów 5-a i 7-a ustawy niniejszej, ulega rozwiązaniu z winy pracodawcy.

W wypadku zatrudniania młodocianego wbrew postanowieniu art. 7-a młodocianemu przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za cały czas, w którym był zatrudniony.

Wysokość wynagrodzenia określa się zgodnie z zasadami, zawartymi w art. 41 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 roku o umowie o pracę robotników (Dz. U. R. P. № 35, poz. 324)“.

3) Art. 17 otrzymuje brzmienie następujące:

„Art. 17. Winni przekroczenia przepisów ustawy niniejszej karani będą za pierwszym razem grzywną od 200 zł do 1000 zł lub aresztem do 3 miesięcy, w razie zaś powtórzenia przekroczenia aresztem na czas od 2 tygodni do 3 miesięcy.

Przepisy o łagodzeniu kar, zawarte w ustawach karnych, nie będą miały zastosowania do przestępstw, przewidzianych w niniejszym artykule, w okresie do dnia 31 grudnia 1932 r.

Do orzekania o czynach, przewidzianych w ust. 1 niniejszego artykułu, powołani są obwodowi inspektorzy pracy“.

4) Po artykule 17 dodaje się nowy artykuł, 17-a w brzmieniu następującem:

„Art. 17-a. W wypadkach, gdy zakład pracy nie jest zarządzany osobiście przez właściciela, odpowiedzialnym za przestępstwa, wymienione w art. 17 niniejszej ustawy, jest kierownik zakładu pracy, wyznaczony stosownie do art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę robotników (Dz. U. R. P. № 35, poz. 324).

Właściciel jest odpowiedzialny narówni z kierownikiem, jeżeli przestępstwo było popełnione za jego wiedzą, bądź gdy właściciel nie dobrał odpowiedniego kierownika.

W wypadkach, gdy właściciel zakładu pracy nie wyznaczył kierownika zakładu pracy, odpowiedzialnym jest sam właściciel. Jeżeli właścicielem zakładu jest osoba prawna, odpowiedzialnymi są te osoby, które powołane są do zawiadywania interesami osoby prawnej.

Przepisy niniejszego artykułu nie uchylają postanowień, dotyczących udziału (współwiny) w przestępstwie“.

5) Art. 20 otrzymuje brzmienie następujące:

„Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z właściwymi ministrami“.

Art. 2. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Ślusarz-szynciarz

na wszelkie artykuły w tej gałęzi przemysłu, jako specjalność: najnowszy artykuł „zamki błyskawiczne“, poszukuje pracy.

Blizszych informacji udzieli:

Redakcja „Przemysłu Metalowego“.

KONJUNKTURA GOSPODARCZA I STAN PRZEMYSŁU METALOWEGO W PAŹDZIERNIKU 1931 ROKU.

Instytut Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen podaje w zeszycie 11 swego organu „Konjunktura Gospodarcza“ następujące uwagi o konjunkturze w Polsce w październiku 1931 r.

Ogniskiem niepewności w gospodarstwie światowym jest obecnie niewyjaśniona sytuacja kredytowa Niemiec — jak wiadomo umowa moratoryjna, na podstawie której Niemcy mogą nie spłacać kredytów krótkoterminowych, upływa w lutym 1932 r.

Jest jasne, że zamrożenie obiegu kredytów i zahamowanie wypłat w jednym wielkim kraju, związanym silnie z gospodarstwem światowym, oznacza zachwianie równowagi kredytowej w wielu innych krajach. Nadto niepewność, jak się po terminie lutym ułożą spłaty długów prywatnych i długów publicznych Niemiec wywołuje w ogólno-światowych stosunkach kredytowych nastroj obawy.

Wiele państw w związku z zaostrzeniem kryzysu finansowego celem ochrony swego bilansu płatniczego i rezerw banków emisyjnych, wprowadziło szereg mniej lub więcej ostrych przepisów reglamentujących obieg dewizowy. (Do państw tych należą: Niemcy, Włochy, Austria, Czechosłowacja, Hiszpania, Portugalia, Węgry, Danja, Szwecja, Jugosławia, Grecja, Finlandja, Łotwa, Litwa, Estonja, Turcja)... Ograniczenia obiegu dewiz, połączone najczęściej z reglamentacją handlu zagranicznego, oraz utrudnienia dla importu stosowane w szeregu innych krajów, stanowią poważną przeszkodę dla rozwoju wymiany międzypaństwowej.

Gospodarstwo światowe uległo znacznemu powikłaniu i o wyjściu z obecnej ostrej depresji może być mowa dopiero wówczas, kiedy w stosunkach międzypaństwowych przestaną pojawiać się coraz to nowe czynniki perturbacyjne w dziedzinie kredytu i wymiany dóbr, na co się w najbliższym czasie nie zanosi.

Czynnikiem, który może dodatnio wpływać na przełamanie wzmagającego się pesymizmu w gospodarstwie światowym, jest ostatnia wyżka cen zbóż i niektórych towarów na rynku międzynarodowym. Wprawdzie tendencja zwykła została ostatnio za-

hamowana, przypuszczać jednak należy, że istnieją możliwości jej utrwalenia w ciągu najbliższych miesięcy. Ceny surowców roślinnych mogą się podnieść w związku z ograniczeniem zasiewów lub zmniejszeniem intensywności uprawy, ceny zaś surowców przemysłowych w związku z zaostrzeniem zarządzeń restrykcyjnych karteli (metale).

W Polsce wyżka cen zbóż odbywała się w dalszym ciągu, spekulacyjne zaś załamanie się tendencji zwykłej na rynku światowym nie odbiło się na rynku polskim. Naogół wyżka cen zbóż, potęgując się nabywcą wsi, powinna odbić się korzystnie na ogólnej sytuacji gospodarczej, zwiększy bowiem rentowność warsztatów rolnych. Dotychczas jednak działanie wyżki cen nie ujawniło się jeszcze w realnej sytuacji rolników, ponieważ tylko pewna część gospodarstw sprzedawała zboże po wyższej cenie, a nadto spadły ceny głównych produktów hodowlanych.

Ogólny wskaźnik cen hurtowych, obliczany przez Instytut Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen, obniżył się w dalszym ciągu, osiągając poziom najniższy od czasu stabilizacji (w październiku 71,0 przy podstawie 1928 = 100).

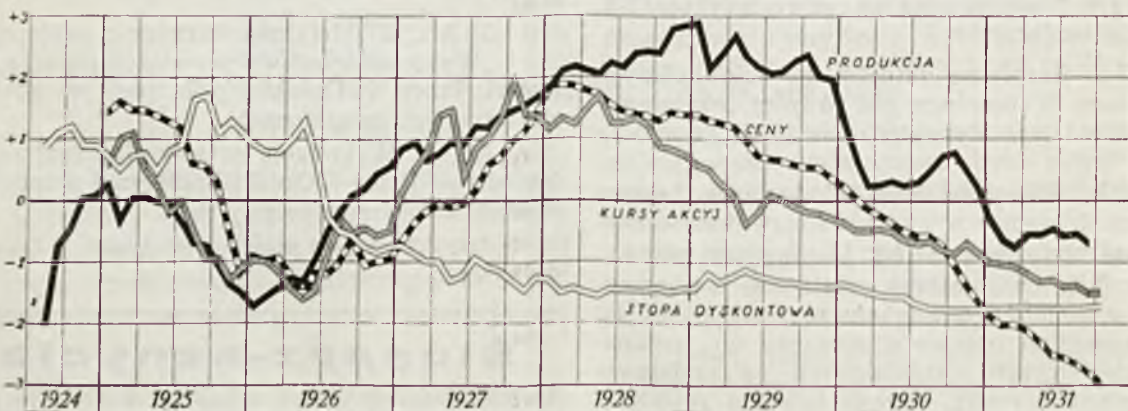
Zmniejszeniu uległa również produkcja przemysłowa, szczególnie silnie w zakresie dóbr wytwórczych (z 91,2 do 89,9), co się wyjaśnia, poza stopniowo odbywającym się zanikiem procesów inwestycyjnych, nagłym zahamowaniem eksportu hutniczego do Rosji. O spadku działalności inwestycyjnej świadczy również stałe zmniejszanie się przywozu maszyn. Rozmiary produkcji dóbr spożycia naogół nie uległy zmianie. W przemyśle konsumcyjnym pewne zwiększenie wytwarzania nastąpiło w przemyśle odzieżowym, skórnym, spożywczym, papierniczym i chemicznym. We włókiennictwie nastąpiło zmniejszenie produkcji.

Na rynku pracy nie było większych zmian. Jesienny sezonowy wzrost bezrobocia zaczął się dopiero pod koniec miesiąca. Poważniejsze pogorszenie sytuacji nastąpiło, względnie zapowiada się, w gałęziach uzależnionych w większej mierze od eksportu, w związku z trudnościami, z jakimi spotyka się obecnie działalność wywozowa (drzewo, cynk, żelazo).

W handlu hurtowym obroty były naogół małe, w handlu spożywczym nawet niższe, niż we wrześniu.

Zasadnicze wskaźniki konjunktury

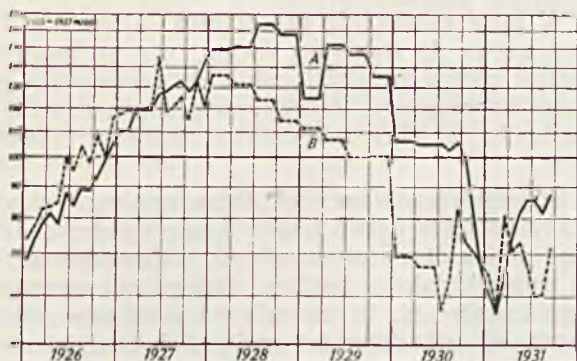
W jednostkach odchylenia średniego od przeciętnej z lat 1925 — 1927

U w a g a: Wskaźnik kursów 7 akcji przemysłowych, wskaźnik cen hurtowych surowców i półfabrykatów przemysłowych zależnych od rynku wewnętrznego i nieskartelizowanych, stopa dyskontowa w bankach prywatnych oraz ogólny wskaźnik produkcji przemysłowej.

**Przewozy kolejowe
produkcji przemysłowej w kraju**

Skala logarytmiczna

A — dobra wytwórcze (artykuły budowlane, mineralne, drewno obrobione, żelazo i wyroby, maszyny).

B — tkaniny.

U w a g a: Wskaźniki poprawione przez usunięcie wpływu wahań sezonowych. W 1928 i 1929 i pierwszym półroczu 1930 r. przeciętne kwartalne; od sierpnia 1931 r. dane oparte na liczbach nadania na ważniejszych stacjach.

W obrotach detalicznych ożywienie sezonowe było naogół słabsze, niż zazwyczaj. W handlu spożywczym i artykułami monopolowymi nastąpił spadek realnych obrotów.

Stosunki kredytowe uległy dalszemu pogorszeniu. W związku z restrykcjami kredytowymi, stosowanymi przez banki, oraz dalszym spadkiem cen artykułów przemysłowych wzrosła niewypłacalność, jeśli mierzyć ją będziemy sumą weksli protestowanych. Jest bowiem jasne, że spadek cen wytwarza rosnące trudności w spłacie poprzednio, przy wyższych cenach, zaciągniętych zobowiązań. Z powodu spadku cen dochód pieniężny producenta i kupca maleje, a transakcje rynkowe nie pokrywają kosztów pierwotnej kalkulacji.

Odpływ wkładów, w znacznym stopniu pochodzący z wycofania lokat zagranicznych, zwiększał ciasnotę na rynku pieniężnym, kurcząc siłę kredytową banków. Natomiast działalność kredytowa Banku Polskiego wzmogła się, co do pewnego stopnia działało w kierunku upłynnienia rynku.

Na rynku papierów wartościowych zwiększyły się lokaty w papierach o stałym oprocentowaniu, podnosząc kurs tych walorów (z 77,2 w końcu października do 80,8 w drugim tygodniu listopada). Kursy akcji ujawniały raczej tendencję zniżkową przy niskich obrotach.

Stan *przemysłu metalowego* w październiku r. b. „Konjunktura Gospodarcza” charakteryzuje w sposób następujący:

Pojemność rynku dla przemysłu metalowego kurczyła się we wszystkich niemal grupach towarowych. Szybkie zamieranie ruchu budowlanego obniżyło w październiku, przejściowo zwiększony w poprzednim miesiącu, zbył metalowych materiałów budowlanych, a więc: blachy ocynkowanej (wskaźnik z usunięciem sezonowości w sierpniu 29,8, we wrześniu 34,4, w październiku 17,0), sanitaryj, rur i kształtek zlewowych (wskaźnik w ostatnich trzech miesiącach: 40,6—74,7—42,8) oraz odlewów kuchennych (49,7—41,7—45,4).

Na rynku przedmiotów trwałej konsumpcji domowej zaznaczyły się w sposób szczególnie dobitny zmiany, występujące już od kilku miesięcy. Lata pomyślnej konjunktury były mianowicie okresem—strukturalnego częściowo—rozszerzenia się rynku zbytu na naczynia blaszane emaljowane, które, opanowawszy miasto, wypierały stopniowo ze wsi naczynia żeliwne, odpowiadające bardziej prymitywnym potrzebom. Ku końcowi recesji tendencja ta osłabła, poczem w okresie depresji tańsze naczynia żeliwne odzyskały w pewnej mierze swą pozycję na rynku. Ostatnie pięć miesięcy były okresem szybkiego wypierania naczyń blaszanych przez naczynia żeliwne. Wskaźnik zbytu, po usunięciu sezonowości, kształtowały się następująco:

Miesiąc	Naczynia	
	żeliwne	blaszane
1931 V	30,3	60,9
VI	38,8	56,5
VII	42,7	39,1
VIII	56,2	34,4
IX	58,5	39,7
X	71,4	28,9

Rosnąca przewaga tańszego z natury rzeczy towaru, jakim są towary żeliwne, podsycała była spadkiem cen, które w dziale skartelizowanych naczyń blaszanych obniżyły się od stycznia r. b. zaledwie o 3%, podczas gdy spadek cen naczyń żeliwnych, wobec rozbicia kartelu, wyniósł 22%.

Produkcja maszynowa miała tendencję spadkową; obniżone silnie we wrześniu zamówienia prywatne na śruby, nakrętki i nity, symptomatyczne dla dyspozycji przemysłu maszynowego, utrzymały się na niezmiennym niemal poziomie (sierpień — 30,7, wrzesień — 21,7, październik — 22,9). Jest to wynik kurczenia się zbytu maszyn. Spadły zamówienia na obrabiarki do drewna; zamówienia krajowe na obrabiarki do metali nie napływały zupełnie, podobnie jak we wrześniu, co podniosło zapasy w fabrykach, tembardziej że eksport na rynek sowiecki spadł; zamówienia na maszyny włókiennicze przy poziomie bardzo niskim skurczyły się sezonowo, wywóz ich spadł gwałtownie do poziomu nie notowanego od trzech lat. Rynek maszyn rolniczych w październiku zaznacza się zwykle spadkiem wobec wyczerpania się zapotrzebowania jesiennego. Ostatnie cyfry wskazują na pozornie słaby spadek zamówień; jest to jednak wynik nieznacznego tylko ożywienia w ostatnim sezonie; rynek maszyn rolniczych jest w stanie zastoju, zachodzące więc na nim wahania sezonowe są łagodniejsze, niż zwykle.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

Udział przedstawicieli P. Z. P. M. w komisjach stałych Izby Przem.-Handl. w Warszawie. Na plenarnym zebraniu Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie, które odbyło się dnia 12 listopada 1931 r., następujący przedstawiciele zrzeszonego przemysłu metalowego zostali wybrani do komisji stałych Izby.

Do komisji handlu zagranicznego:

Jeziorański Jan, Okolski Stanisław Jan, Wellisz Leopold.

Do komisji skarbowej:

Chorzewski Maurycy, Wellisz Leopold.

Do komisji administracji stosunków gospodarczych:

Ambrozewicz Kazimierz.

Do komisji finansowo-kredytowej:

Wellisz Leopold.

Do komisji spraw socjalnych i ubezpieczeń prywatnych:

Ambrożewicz Kazimierz, Chorzewski Maurycy, Drzewiecki Piotr, Jenike Karol, Jeziorański Jan.

Do komisji racjonalizacji przemysłu i handlu i spraw szkolnictwa zawodowego:

Drzewiecki Piotr, Okolski Stanisław Jan.

W pozostałych komisjach Izby, a mianowicie w komisji ogólnej polityki gospodarczej, komisji prawa gospodarczego i komisji komunikacji i turystyki przedstawiciele zrzeszonego przemysłu metalowego nie uczestniczą jako stali członkowie tych komisji.

Z DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU EKSPORTOWEGO PRZEMYSŁU METALOWEGO PRZETWÓRCZEGO.

Na zasadzie rozporządzeń ministerjalnych o zwrocie cła, Związek Eksportowy Przemysłu Metalowego Przetwórczego wystawił w mies. październiku 1931 roku zaświadczenia eksportowe na wywóz zagranicę następujących wyrobów przemysłu metalowego przetwórczego:

	<i>Waga w kg.</i>	<i>Wartość w zł.</i>
1. Odlewy żeliwne		
a) rury żeliwne	138 303	60 784
b) odlewy budowlane	94 130	95 410
c) przybory ogrzewalnicze	14 450	7 569
d) naczynia żeliwne surowe i emaljowane	95 000	73 882
	<u>341 883</u>	<u>237 645</u>
2. Maszyny i narzędzia rolnicze	23 122	27 811
3. Blacha pokryta cynkiem	48 082	29 707
4. Wyroby kotlarskie i konstrukcje żelazne	—	—
5. Wyroby z blachy	25	72
6. Naczynia blaszane emaljowane	121 961	224 046
7. Druć żelazny	207 902	86 745
8. Gwoździe	—	—
9. Wyroby żelazne i stalowe		
a) śruby	6 385	10 880
b) podkówki	142	215
9 A. Butle stalowe	15 106	15 380
9 B. Rury kompensacyjne	12 343	88 150
10. Hacele	448	870
11. Maszyny włókiennicze	46 420	137 066
Ogółem w mies. październiku wywieziono	823 819	858 587

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Urlopy robotnicze we Francji. Francuska Izba Deputowanych uchwaliła i przedstawiła Senatowi projekt przepisów, normujących w sposób ustawowy kwestję urlopów robotniczych. Przepisy te mają stanowić uzupełnienie Kodeksu Pracy Francji i zostaną, po zatwierdzeniu przez Senat, włączone do Księgi Kodeksu II jako art. 54 f, 54 h, 54 i bis, 54 j.

Przepisy te opierają się na następujących zasadach:

Prawo do urlopu przysługuje po przepracowaniu 1 roku u danego pracodawcy. Długość urlopu wynosi 7 dni. Ponadto w zależności od przepracowanych lat w danym zakładzie pracy pracownik zyskuje prawo do urlopu dodatkowego, który wynosi od 4 do 15 dni. Do 4 dniowego dodatkowego urlopu ma prawo pracownik, który przepracował u danego pracodawcy od 30—35 lat. Pracownicy, którzy mają za sobą 50 i więcej lat pracy — uzyskują prawo do 15 dniowego dodatkowego urlopu. Urlop winien być udzielony w naturze. Zapłata zamiast urlopu jest zabroniona.

Młodociani poniżej 16 lat mają prawo do 15 dniowego urlopu w ciągu dwóch lat po wyjściu ze szkoły, bez względu na to, jak długo trwa ich praca w zakładzie pracy.

W razie zwolnienia pracownika, który nie nabył jeszcze prawa do rocznego urlopu, ma on prawo do krótszego urlopu, proporcjonalnie do czasu pracy przepracowanego. Jeżeli rozwiązanie umowy o pracę nastąpiło z winy pracownika, traci on prawo do urlopu.

Scharakteryzowane powyżej w ogólnych zarysach przepisy projektu prawa francuskiego wykazują, iż pomijając już krótszy okres urlopu, ustawodawca francuski znalazł daleko bardziej racjonalne rozwiązanie szeregu kwestyj, niż to ma miejsce w ustawie polskiej. Szczególniej należałoby też podkreślić, iż dzielenie urlopu proporcjonalnie do przepracowanego okresu czasu było wysuwane w swoim czasie przez Polski Związek Przemysłowców Metalowych¹⁾ jako najbardziej sprawiedliwy i racjonalny sposób rozwiązania sprawy, jednakże nie mogło być przyjęte ze względu na sprzeczność z naszymi przepisami prawnymi.

Z. K.

Spadek obrotów handlu światowego. W pierwszym półroczu roku bieżącego obroty handlu światowego, obliczone dla 48 największych państw świata, wykazują w porównaniu z wynikami drugiego półrocza roku ubiegłego zmniejszenie o 28%.

Poniższe zestawienie ilustruje rozwój handlu światowego w I półroczu każdego roku z lat 1928 — 30.

1928 rok	254,5	miljardów zł	100%
1929 "	265,2	" "	104,2%
1930 "	227,0	" "	89,2 "
1931 "	163,3	" "	64,2 "

Tak znaczny spadek obrotów handlu światowego przypisać trzeba w pierwszym rzędzie znacznemu spadkowi cen na rynku światowym.

Z 48 państw objętych powyższą statystyką jest 25 państw europejskich, których łączna wartość importu w I półroczu 1931 r. wyniosła 58,38 miliardów złotych, zaś wartość eksportu — 44,5 miliardów złotych (odpowiednie sumy w I półroczu roku ubiegłego wynosiły 75,39 i 60,27 miliardów złotych). Import 23 krajów pozaeuropejskich wynosił w tym samym czasie 29,19 miliardów złotych, a eksport 31,29 miliardów złotych (w I półroczu 1930 roku import 46,15, eksport — 46,0 miliardów złotych).

Jak widać z powyższego, o ile saldo handlu zagranicznego Europy było w obu omawianych okresach wybitnie ujemne, o tyle saldo handlu zagranicznego krajów pozaeuropejskich było w obu okresach dodatnie.

Z niemieckiego przemysłu liniarskiego. Położenie niemieckiego przemysłu lin drucianych jest bardzo ciężkie. Stan zatrudnienia wynosi obecnie ledwie 30% normalnego. Jeszcze w roku ubiegłym zatrudnienie w tym dziale wynosiło 65% normalnego.

Niemieccy producenci lin postanowili celem poprawienia stanu zatrudnienia rozwinąć szeroką akcję eksportową. W szczególności chodzi o opanowanie rynków krajów Europy wschodniej, Polski i państw bałtyckich.

¹⁾ p. „Przemysł Metalowy” № 41 z 1926 r.

Rząd Rzeszy zamówił parowozy na rok budżetowy 1932. Zarząd niemieckich kolei państwowych, pragnąc przyjść z pomocą przemysłowi parowozowemu, zamówił już w roku bieżącym 103 parowozy, których koszt pokryty będzie z przyszłorocznego budżetu.

Trudności płatnicze wielkiej fabryki szwajcarskiej. Szwajcarska Fabryka Maszyn „Escher Wyss & Cie“ w Zurychu uzyskała sądowe odroczenie wypłat do końca marca 1932 r.

Międzynarodowa Izba Handlowa o kontraktach w funtach sterlingach. Na życzenie wyrażone ze strony przemysłowców i handlowców w wielu krajach, Prezydium Międzynarodowej Izby Handlowej w Paryżu powołało specjalny Komitet w celu wypowiedzenia się w sprawie licznych trudności, które powstały w międzynarodowej wymianie towarów na tle licznych umów, opartych na walucie angielskiej, wzgl. na tle zawieszenia wymienialności funta sterlinga na złoto.

Rezultatu pracy tego Komitetu oczekiwano z wielkim zainteresowaniem choćby przez wzgląd na autoritety świata prawniczego i ekonomicznego, które w nim zawiodły.

Na przewodniczącego powołano p. Alfreda Faltera (Polska), a na członków, 6 delegatów do Rady Izby Międzynarodowej pp.: Duchemin (Francja), Sir Schuster (W. Brytania), Frohwein (Niemcy), Eastman (St. Zjedn. Am.), Olivetti, (Italia) i Edstrom (Szwecja) oraz 6 członków Komitetu Wykonawczego Trybunału Rozjemczego pp.: Carlander (Francja), Mark (Niemcy), Neef (Belgia), Sambuc (Indochiny) i Zuccoli (Italia) z posłem greckim w Paryżu, Politisem na czele.

Po długiej i wyczerpującej dyskusji przyjęto wszystkimi głosami przeciw głosowi Sir Schustera (W. Brytania) rezolucję, oczekującą, że niemożliwym jest znaleźć wytyczne lub ustalić ogólne zasady do rozwiązania tak licznych i różnorodnych trudności, które powstają i mogą powstać jeszcze przy wykonywaniu kontraktów międzynarodowych zawartych w funtach sterlingach. Dalej Komitet zaleca zainteresowanym, aby odwoływali się w tych sprawach do Trybunału Rozjemczego Międzynarodowej Izby Handlowej. Trybunał Rozjemczy będzie systematycznie i szybko rozstrzygał dane sprawy czy to w drodze przeprowadzenia porozumienia między kontrahentami, czy też w drodze arbitrażu.

Sir Felix Schuster nie zgodził się na przyjęcie powyższej rezolucji, ponieważ nie zawiera ona zasady nienaruszalności umów handlowych, która, zdaniem jego, stoi nad zaburzeniami walutowymi, nieprzewidzianymi przy zawieraniu kontraktów.

Rada Międzynarodowej Izby Handlowej dnia 23 października zajmowała się sprawozdaniem Komitetu i po świetnych wywodach ministra Politisa, wielkiego znawcy prawa międzynarodowego, powzięła decyzję zgodną ze stanowiskiem, zajętem przez Komitet Rzecznawców.

Popieranie eksportu w Niemczech. Na tle znacznych trudności finansowych z jakimi od dłuższego już czasu walczy życie gospodarcze Niemiec, na szczególną uwagę zasługują wysiłki, jakie czyni rząd Rzeszy, aby stanąć w obronie wywozu, zagrożonego na skutek spadku waluty w niektórych krajach.

Jako przykład może służyć wywóz węgla, gdzie Niemcy zareagowały na premję wywozową, jaką w po-

staci spadku funta otrzymał węgiel brytyjski, w ten sposób, że obniżyły koszty wytwórczości w zagłębiu Kuhry przez dwukrotną obniżkę płac robotniczych, oraz przez zniesienie części świadczeń socjalnych, drogą zwolnienia pracodawców i pracobiorców w gornictwie węglowym od obowiązku uiszczania składek na fundusz bezrobocia, które to składki opłacać będzie rząd.

Niebawo ten krok w ubezpieczeniach socjalnych rządu niemieckiego, zwłaszcza z uwagi na trudne położenie skarbu państwa niemieckiego, świadczy o znaczeniu, jakie Niemcy przywiązują do podtrzymywania aktywności eksportowej, widząc w tem jeden ze środków przeciwdziałania pogłębianiu się depresji gospodarczej.

Trudności eksportu niemieckiego do Sowietów. Na tle rozpoczętych w dn. 14 b. m. pertraktacji handlowych niemiecko-sowieckich, warto wskazać, iż sytuacja w jakiej znalazły się Niemcy, w zakresie wywozu do Z. S. S. R. staje się coraz bardziej krytyczna. Z jednej bowiem strony Niemcy walczą z ogromnymi trudnościami w zakresie finansowania swego wywozu do Z. S. S. R. zwłaszcza po zamknięciu zagranicznych źródeł redyskontowych. Z drugiej zaś strony nie mogą one sobie pozwolić na wydatne ograniczenia w przyjmowaniu sowieckich zamówień, gdyż szereg poważnych przedsiębiorstw niemieckich zależy prawie wyłącznie od zamówień sowieckich.

Sytuacja zaostrzyła się ostatnio wobec odmowy pomocy finansowej ze strony francuskiej. Dyskonto weksli sowieckich, pochodzących z wywozu niemieckiego, jest dzisiaj prawie wykluczone, gdyż Bank Francuski odmawia redyskonta tych weksli, a żaden z poważniejszych prywatnych banków francuskich nie chce się sam angażować w tak poważnym ryzyku. Poza tem troską Francji będzie raczej rozszerzenie rozmiarów swego własnego wywozu do Z. S. S. R., a nie pomaganie eksporterom niemieckim.

Niemniej jednak rząd Rzeszy, pragnąc zapobiec zwiększeniu się liczby bezrobotnych, czyni wszelkie starania, aby zabezpieczyć sprawność finansowania wywozu do Z. S. S. R.

Należy zaznaczyć, że łączne zadłużenie Sowietów w Niemczech wynosiło na 15 października około 1,3 milarda marek niemieckich, przyczem gwarancja rządu Rzeszy, krajów i gmin przekroczyła już granicę 700 milj. mk.

WIELKIE PIECE I ZAKŁADY OSTROWIECKIE W ROKU 1930/31.

Spółka Akcyjna Wielkich Pieców i Zakładów Ostrowieckich ogłosiła drukiem sprawozdanie ze swojej działalności za rok 1930/31, które podajemy w streszczeniu:

Działalność Towarzystwa, uzależniona w dużej mierze od hutnictwa musi być rozpatrywana z uwzględnieniem sytuacji gospodarczej tej gałęzi. Na całym świecie produkcja hutnicza wykazuje stały spadek. W Polsce średnia miesięczna wytwórczości surowki w pierwszym półroczu 1931 roku zmniejszyła się w porównaniu ze średnią za rok 1930 o 17%, a produkcja stali o 5%. Spożycie żelaza na głowę ludności w Polsce spadło w 1930 roku w porównaniu z rokiem 1929 o 30%.

Z powyższych cyfr wynika, że aczkolwiek w dziedzinie produkcji hutniczej sytuacja była dość dobra, lepsza nawet od sytuacji w innych krajach, niemniej znaczny spadek spożycia żelaza wskazuje na poważne skurczenie się zbytu wewnętrznego. Poziomą swą wytwórczość hutnictwo utrzymywało przez intensywny wywóz zagranicę, co ilustrują następujące cyfry:

W roku sprawozdawczym 1930/31 zbył wyrobów walcowniczych na rynku wewnętrznym wyniósł 316 tys. tonn i spadł w stosunku do roku 1929/30 o 26%, natomiast wywóz zagranicę w tym samym okresie wyniósł 378 tys. tonn i wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim o 37%.

Mimo skurczenia się zbytu wyrobów walcowniczych w Polsce o 26%, ogólne wyniki osiągnięte przez Towarzystwo przedstawiają się względnie pomyślnie. Pracując w roku sprawozdawczym prawie wyłącznie na potrzeby rynku wewnętrznego, Zakłady stosunkowo niedużo ograniczyły produkcję, co wykazuje wysokość wystawionych faktur, niższa tylko o 19% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Ogólne dane, dotyczące najważniejszych działów produkcji Zakładów Ostrowieckich przedstawiają się następująco:

Pieć Martenowskie wyprodukowały 57 558 tonn bloków (w r. ub. 79 986 tonn) i 5 752 tonn odlewów (w r. ub. 5 654 tonn).

Walcownie i inne oddziały przerobcze dały ogółem 80 829 tonów żelaza, stali i wyrobów (w r. ub. 82 941 tonów).

Oddział wagonowy dostarczył dla P. K. P. 1875 węglarek i platform towarowych, 45 węglarek wąskotorowych i 55 wagonów krytych wąskotorowych oraz dla rynku prywatnego 10 wagoników do przewożenia kamienia. (W r. ub. 2 075 węglarek, 105 wagonów wąskotorowych i 10 pługów odśnieżnych dla P. K. P. oraz 95 wagoników dla rynku prywatnego).

Wyeksportowano w roku sprawozdawczym tylko 980 tonów gdy w roku ubiegłym — 5 805 tonów. Ogólna suma wystawionych faktur wyniosła w roku 1930/31 — zł 38 765 213,67 (w r. ub. zł 47 778 740,—), zysk zaś w ostatnim roku operacyjnym — zł 4 528 108,31 (w r. ub. zł 4 534 632,39), co stanowi w stosunku do faktur 11,7% gdy w roku poprzednim zysk stanowił tylko 9,50%.

Z powyższych cyfr wynika, że mimo skurczenia się zbytu w ostatnim roku sprawozdawczym, Zakłady przez usprawnioną działalność oraz ulepszenia techniczne osiągnęły zmniejszenie kosztów eksploatacji i w ten sposób wyrównały straty na ograniczeniu produkcji. W związku ze zmniejszeniem wytwórczości zmniejszyła się liczba robotników zatrudnionych z 4 652 w roku 1929/30 do 3 526. Jednakże Zarząd Towarzystwa poczynił starania aby zapewnić pracę w Zakładach większej liczbie robotników przez zmniejszenie ilości dui w pracy w tygodniu oraz zmniejszenie pracy w godzinach nadliczbowych.

Na świadczenia socjalne wydano ogółem zł 1 306 341,59 w tem na: Kasę Chorych — zł 489 151,41, na urlopy robotników i urzędników — zł 465 963,06, na Ubezpieczenia od wypadków — zł 151 246,76, na Fundusz bezrobocia — zł 108 222,08 i na Fundusz emerytalny — zł 91 758,28. Na podatki i opłaty wydatkowano zł 1 869 087,63.

Pomimo tak trudnych warunków w jakich Zakłady musiały pracować, dzięki wysiłkom organizacyjnym, wyniki finansowe roku operacyjnego przedstawiają się wcale pomyślnie. Wykazany zysk za rok operacyjny jest mniejszy od zysku z roku poprzedniego zaledwie o zł 6 524,08. Z osiągniętego zysku w sumie zł 4 528 108,31 przeznaczono na dywidendę zł 2 000 000,— t. j. 10% od kapitału zakładowego zł 20 000 000,—.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 4. XII. 1931 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminium	—	Miedź standard	1083
Antymon	—	Ołów miękki	445
Cyna standard	4033	Nikiel	—
Cynk hutniczy	426	Rtęć	—
Miedź elektrolityczna	1284	Srebro za 1 kg	77

Cena odlewów żeliwnych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żeliwnych surowych dla Warszawy wynosi od dnia 25. V. 29. od 0,78 zł do 1,61 zł za 1 kg. loco fabryka.

Ceny odlewów glinowych.

Warszawskie odlewnie notują ceny surowych odlewów glinowych (aluminowych) od 9 do 14 złotych za kilogram.

Cena żelaza handlowego.

Syndykat Polskich Hut Żelaznych notuje od d. 1.V.1928 cenę zasadniczą żelaza handlowego za 1 t. franco wagon stacja Chebzie — 350 złotych+2%.

Cena blachy cynkowej.

Biurow Sprzedaży Polskich Walcowni Cynku w Katowicach notuje następujące ceny blachy cynkowej:

I. Dla hurtowników przy kupnie na własny rachunek i do sprzedaży w drodze komisowej:

przy kupnie 30 t. naraz . . . . . zł. £ 24.— za 1000 kg przy kupnie mniej niż 30 t.

naraz do 5 t. . . . . zł. £ 24.10 za 1000 kg

II. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych nie w drodze komisowej — odsprzedawcom:

zł. £ 25.10 za 1000 kg

III. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych ze składu konsumentom:

zł. £ 26.10 za 1000 kg

Ceny rozumieją się w funtach złotych, 1 £=7,3223 grama czystego złota.

Parytet: st. kol. Chebzie.

Cena blachy ocynkowanej.

Cynkownia Warszawska notuje od d. 15/X r. ub. następujące ceny blachy żelaznej ocynkowanej za 1 kg. franco stacja Warszawa.

Blacha żelazna ocynkowana gatunku najwyższego:

711×1 422×0,45 mm. . . . . 1 zł. 20 gr.

711×1 422×0,50 mm. . . . . 1 „ 15 „

1 000×2 000×0,50 mm. . . . . 1 „ 17 „

Blachy 2-go gatunku o 6% tańsze.

Ceny bez zobowiązania.

Ceny wyrobów ogniotrwałych.

Związek Fabryk Wyrobów Szamotowych i Ogniotrwałych notuje następujące ceny z ważnością od dn. 10 września 1930 r. aż do odwołania. Ceny rozumieją się w złotych za 100 kg. franco wagon stacja załadowania.

Cegła ogniotrwała		Cegła kotłowa	
zwyčajna	zł 8,80	normalna	zł 20,50
Cegła kopulakowa		Cegła kotłowa	
normalna	„ 14,30	fasonowa	„ 23,—
Cegła kopulakowa		Zaprawa	„ 8,—
fasonowa	„ 15,40		i „ 10,50

Ceny rur żeliwnych.

Biurow Sprzedaży Rur Zjedn. Odlewni „Ruropol“ w Warszawie ul. Nowy Świat 35 notuje następujące ceny w złotych za 100 kg., obowiązujące do odwołania:

Rury wodociągowe (stojąco lane) . . . . . zł. 59.—

+ dopłata rozmiarowa

Fasony zależnie od typu i rozmiaru o zł. 13 do 25 drożej za 100 kg.

Ceny powyższe należy rozumieć franco wagon stacja załadowania przy pełnowagonowych zamówieniach.

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy.

13101. *Joseph Williams*. Maszyna obrotowa.
13159. *Zavody Tatra, akciová společnost pro stavbu automobilu a železničních vozů*. Rozrząd silnika spalinowego.
13143. *Ludwik Eberman*. Zawór rozruchowy do silników spalinowych.
13164. *Allgemeine Electricitäts - Gesellschaft*. Urządzenie do uszczelniania ciepłych części maszyn względem otaczających je przestrzeni, zwłaszcza tulei cylindrów silników spalinowych względem osłony cylindrowej.
13063. *Lucjan Kapitaniak*. Elektryczny ogrzewacz do rozpylaczy gaźników silników spalinowych.
13042. *Jean Franquet i Nicolas Dziackos*. Nakładana chłodnica do świec silników spalinowych.
13079. *Société Française de Filetage Indesserrable D.D.G.* Gwint nieobluźniający się pod wpływem czynników przypadkowych.
13081. *Société Française de Filetage Indesserrable D.D.G.* Złącze śrubowe z zakleszczoną częścią wkręcałą.
13181. *Wilhelm Kartik*. Koło linowe ze szczękami. Dodatkowy do patentu № 6417.
13071. *Georg Schönfeld*. Zacisk do lin nośnych w kolejkach linowych, urządzeniach transportowych i tym podobnych urządzeniach.
13103. *Fritz Wagner*. Zabezpieczenie złączy rurowych.
13145. *Ova A.* — *G.* Podwójny zawór ssawno-tłoczny, włączany do silników spalinowych.
13146. *N. V. „Irma“ Industrie en Ruwmaterialen Maatschappij*. Zawór tłokowy do wyłączania parowych lub podobnych przewodów.
13178. *Górnośląskie Towarzystwo Przemysłowe Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i Kazimierz Szymański*. Kurek z uszczelnieniem płynowym do benzyny i innych cieczy palnych oraz do płynów, rozpuszczających zwykle uszczelnienia natłuszczane.
13195. *Bogusław Weigle*. Pędnia płynowa, spełniająca jednocześnie zadanie sprzęgła.
13156. *Fried. Krupp Aktiengesellschaft*. Sposób wyrobu kształtek ze stopionego stopu węgla wolframowego, względnie molibdenowego z metalami, względnie metaloidami, względnie węglkami tychże o niższym punkcie topliwości.
13175. *Franz Seiffert & Co. Aktiengesellschaft*. Sposób wyrobu grubościennych krzywek rurowych, fałdowanych po zewnętrznej stronie łuku.